# CATOLICISMUL POLONEZ ÎN BUCOVINA ROMÂNEASCĂ – TRADIŢIE ŞI ECLECTISM (STUDIU DE CAZ: BULAI-MOARA)[1]

KARINA STEMPEL-GANCARCZYK

## The Polish Catholicism in the Romanian Bukovina – tradition and electicism (case study: Bulai-Moara)

(*Abstract*)

This study characterizes the religious lifestyle of the Poles, Roman Catholics, living in Bulai near Suczawa. Roman Catholic belief is in minority in predominantly Orthodox Romania. For that reason, in terms of ceremonial and customs, it is syncretic – the religious lifestyle of those Catholics is mixed with Orthodox elements. Eclectism, especially in funeral traditions, Bulai being an example, could be observed among Polish community in Bukovina. That community has lived among Romanians and in an Orthodox country for over two centuries. Roman Catholicism takes a local colour, still remaining one of the primary determinants of Poles' identity in Bukovina.

**Key-words:** Bukovina, Romania, Polish minority, Bulai, Roman Catholicism, Orthodox, eclecticism, sincretism.

### 1. Bulai – caracteristica satului şi a vieţii religioase a locuitorilor

Localitatea Bulai (în polonă Bułaj, Bulaje, Bułaje, Bulaja), sat în comuna Moara, este situată la o distanţă de 5 kilometri sud-vest de municipiul Suceava. Aşezarea a fost înfiinţată în secolul al XIX-lea – „[…] pe moşia «Arenii

[1] Studiul a fost realizat în cadrul Grantului „Mowa polska na Bukowinie Karpackiej. Dokumentacja zanikającego dziedzictwa narodowego" [Graiul polonez în Bucovina Carpatică. Documentaţia unui patrimoniu pe cale de dispariţie] – 1bH 15 0354 83, lucrare ştiinţifică finanţată în cadrul programului Ministerului Ştiinţei şi Învăţământului Superior cu denumirea „Programul Naţional de Dezvoltare a Ştiinţelor Umaniste" pentru anii 2015–2018; conducător al proiectului: dr. hab. prof. IS PAN Helena Krasowska, afiliere: IS PAN [Institutul de Slavistică al Academiei Poloneze de Ştiinţe].



**BDD-A32778 © 2017 Institutul „Bucovina" al Academiei Române**
**Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 20:51:12 UTC)**

Mitropoliei», de lângă târgul Sucevii. Numele îi vine de la familia Bulai."[2] –, în jurul anului 1835[3] sau, conform altor izvoare, în a doua jumătate a secolului al XIX-lea, de colonişti agricultori polonezi care au venit aici din împrejurimile localităţii Rzeszów (Ropczyce şi Kolbuszowa)[4]. În urma repatrierii postbelice, din Bulai au plecat 201 de persoane şi au rămas circa 320[5]. Recensământul naţional, efectuat în anul 2011 în România, a arătat că, în toată comuna Moara, 142 de persoane au declarat limba polonă ca limbă maternă[6]. Locul de practicare a cultului religios în Bulai era troiţa, pe care locuitorii au ridicat-o lângă iazul care se găseşte în partea de jos a satului, la capătul drumului care este acum paralel cu drumul principal din Moara şi se afla în apropierea şcolii din Moara Nică. Data fondării troiţei şi numele iniţiatorilor construirii ei nu sunt cunoscute. Cu toate acestea, troiţa a avut un rol important în integrarea comunităţii poloneze din sat şi a devenit locul unde se celebrau devoţiuni religioase[7].

Până în anul 1984, locuitorii din Bulai nu au avut o biserică proprie şi participau la sfintele liturghii de la Biserica Sfântul Ioan Nepomuk din Suceava. Viaţa religioasă a tuturor enoriaşilor suceveni, dar şi a locuitorilor din Bulai, a fost influenţată de preoţii suceveni, printre care s-au numărat câteva personalităţi remarcabile: preotul Józef Cewe (1854–1928), preotul Franciszek Wołoszczuk (1899–1934), preotul Franciszek Dujak (1911–1987) sau preotul Franciszek Krajewski (1910–1990)[8]. Cei mai în vârstă locuitori ai Bulaiului îşi aduc bine aminte de preotul Franciszek Krajewski. O parte dintre ei a participat la excursiile şi la devoţiunile organizate de acesta la troiţa din Bulai[9].

Între anii 1925 şi 1930, locuitorii satului au încercat să-şi ridice propria biserică. S-au strâns bani pentru construcţia bisericii şi au fost pregătite o parte dintre materialele necesare. Biserica ar fi trebuit să fie ridicată pe terenul aflat lângă şcoala poloneză, iar lucrările au început în anul 1931. Aceste planuri au eşuat datorită neînţelegerilor legate de amplasarea bisericii şi, în consecinţă, construcţia a

[2] Nicolai Grămadă, *Toponimia minoră a Bucovinei*, vol. I, Bucureşti, Editura Anima, 1996, p. 190.

[3] M. O. Żukowski, *Bukowina pod względem topograficznym, statystycznym i historycznym ze szczególnym uwzględnieniem żywiołu polskiego*, Czerniowce – Lwów, Czopp, 1914, p. 116; M. Petraru, *Polacy na Bukowinie w latach 1775–1918*, Kraków, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, 2004, p. 64.

[4] E. Biedrzycki, *Historia Polaków na Bukowinie*, Kraków, 1973, p. 51; E. Wieruszewska, *Bulaj*, în „«Polonus». Revista Uniunii Polonezilor din România", Suczawa, 12/2001, p. 6–7; E. Kłosek, *Świadomość etniczna i kultura społeczności polskiej we wsiach Bukowiny rumuńskiej*, Wrocław, Katedra Etnologii i Antropologii Kulturowej Uniwersytetu Wrocławskiego, 2005, p. 49.

[5] E. Wieruszewska, *op. cit.*, p. 7.

[6] http://www.recensamantro-mania.ro/rezultate-2/tab. 8.

[7] E. Wieruszewska, *Bulaj*, în „«Polonus». Dodatek do nr. 9 (114)/2004", p. 7.

[8] J. Bujak, *Bukowińczycy na miarę czasów. Życie i działalność księży polskich na Bukowinie*, în „«Polonus». Wydanie specjalne", Suczawa, 2003, p. 33–42.

[9] K. Stempel, *Kronika młodzieży w Suczawie*, în „«Polonus». Wydanie specjalne", Suczawa, 2003, p. 26–30.

BDD-A32778 © 2017 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 20:51:12 UTC)

fost abandonată. Parohul de atunci, preotul Otto Schmegner, a reuşit doar să sfinţească locul unde ar fi trebuit să fie ridicată. La aceste planuri s-a revenit după încheierea celui de-al Doilea Război Mondial, însă, pe parcursul anilor, au dispărut atât banii, cât şi materialele strânse. După război, asistenţa pastorală pentru enoriaşii din Bulai a fost efectuată de preoţii din Suceava. Planurile de construire a propriei biserici au reînviat în anul 1967 datorită sprijinului parohului din Suceava, preotul Johann Proschinger. Ca loc de construcţie a bisericii a fost ales cimitirul catolic.

În anul 1981, părintele Proschinger a depus la autorităţile sucevene cererea de autorizare a unei construcţii religioase (la început ar fi trebuit să fie o capelă lângă cimitir). În primăvara anului 1982, a început construcţia, iar biserica nouă a fost consacrată în 7 august 1984. Patronul bisericii a devenit Sfântul Maximilian Maria Kolbe[10].

După Revoluţia din 1989, locuitorii din Bulai au început eforturile pentru a avea un preot propriu. Pe 1 iulie 1995, a fost ridicată la rangul de parohie independentă, iar primul ei paroh a fost preotul Jacek Strzelecki, delegat din Polonia. În anul 1996, acesta a fost mutat la parohia din Soloneţu Nou, iar Bulaiul a intrat din nou sub administrarea parohiei din Suceava[11]. Preotul Jacek Strzelecki, în timpul slujirii în Soloneţu Nou, venea la Moara, unde, aproximativ o dată la două săptămâni, celebra liturghia în limba polonă[12]. După plecarea preotului Strzelecki din România, liturghiile la biserică erau celebrate de preoţii din Suceava, printre alţii şi de vicarul de atunci, preotul Marius Bucevschi (de origine poloneză), care celebra devoţiunile şi în limba polonă.

Parohia din Moara a fost reconstituită în septembrie 2008 şi, în acelaşi an, datorită eforturilor enoriaşilor, a fost renovată şi biserica. Paroh a fost numit preotul Iulian Ceobanu. În anul 2009, a început construirea casei parohiale, care acum deja funcţionează.

În prezent – datele au fost puse la dispoziţie de către parohul Iulian Ceobanu, în anul 2013 –, 106 familii din Moara aparţin parohiei din Moara, care îl are ca patron pe Sfântul Maximilian M. Kolbe. La acestea, se adaugă alte 21 de familii din localitatea Sfântul Ilie şi 13 familii din satul din apropiere, Frumoasa. Devoţiunile au loc în limba română.

## 2. Eclectismul[13] lingvistic şi al tradiţiilor

[10] E. Wieruszewska, *op. cit.*, *Bulaj*, p. 7–9.

[11] *Ibidem*.

[12] E. Wieruszewska, *Bulaj*, în „Polonus”, 1/2002, p. 8.

[13] Noţiunea de *eclectism* înţeleasă ca o „îmbinare (de obicei neunitară) a teoriilor, concepţiilor, ideilor şi tezelor, alese din diverse filosofii, sisteme de gândire, doctrine”, după W. Kopaliński, *Słownik wyrazów obcych i zwrotów obcojęzycznych*, Warszawa, Wiedza Powszechna, 1967.

BDD-A32778 © 2017 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 20:51:12 UTC)

O parte dintre locuitorii Bulaiului îşi declară dorinţa de a participa la devoţiuni în limba polonă, însă starea de fapt a lucrurilor este redată cel mai bine de citatul de mai jos, care se referă la perioada când în Bulai încă slujea primul paroh, preotul Strzelecki: „Reticenţele faţă de activităţile preotului erau legate (paradoxal!) de utilizarea de către acesta a limbii polone la liturghie şi devoţiuni, dar şi în contactele interpersonale. Oamenii au cerut un preot polonez, dar parcă nu luaseră în calcul faptul că, în realitate, cu puţine excepţii, nu cunoşteau limba polonă. Chiar şi cei care comunicau în limba polonă aveau un vocabular foarte sărac, adeseori arhaic şi cunoscut lor în variantă dialectală. Adevărul era că doar câteva (sau poate zeci) de persoane mai în vârstă erau capabile să utilizeze cu uşurinţă limba polonă. […] Excepţie remarcabilă făceau doar câteva familii, dar nu mai mult de zece, unde se vorbea limba polonă în mod curent”[14].

În povestirile informatorilor, un loc important îl ocupă amintirile referitoare la vremurile când în Bulai locuiau mai mulţi polonezi, iar limba polonă era limbă liturgică. Atunci, înainte de construirea bisericii, locul unde oamenii se rugau în timpul devoţiunilor era troiţa amintită: „Când eram mică, mergeam acolo să cântăm în luna mai, dar atunci, în vale, locuiau polonezii, iar acum... în continuare sunt acolo polonezi [...], însă învaţă în limba română [...]. Avem şi aici cruce, însă oamenii nu mai cântă. În biserică se cântă devoţiunile, în luna mai, dar, când nu era biserica, se adunau, nu era televizor, nu era radio, nu aveau la ce să se uite. Aşa că, atunci când venea luna mai, băieţii, aşa de vreo cinşpe, optşpe ani şi fetele mai mari, aveau cărţi şi cântau în polonă” [E. P., 2013[15]].

„Demult, mergeau acolo, căci nu aveam biserică şi în mai, toată luna mai, aşa frumos cântau acolo, dar şi acolo lângă cruce, însă acolo mergea cea mai multă lume. [...] Se auzea până departe... Eu locuiam în Frumoasa, aşa se auzea cum cântau lângă statuie până la noi acasă. În mai... [...] Dar multă lume a plecat.” [I. B., 2013]

În perioada comunismului, troiţa s-a deteriorat treptat. După cum spunea una dintre persoanele intervievate, un preot din Polonia şi-a oferit ajutorul pentru a strânge fonduri pentru renovarea ei, dar lumea nu a fost interesată, căci deja începuse construirea bisericii. Troiţa din Bulai acum nu mai există. Preşedintele Asociaţiei locale a polonezilor, Tadeusz Biseada, a salvat crucile care se aflau în interiorul ei şi gardul, dorind ca în viitor să o reconstruiască în forma anterioară. Această pierdere simbolică pentru sat este privită cu regrete, dar şi cu înţelegere de către locuitori, care spun că aceasta e ordinea firească a lucrurilor. Funcţia de centru religios a fost preluată de către biserică: ,,Nu e de mirare că acea troiţă s-a distrus. Înainte o reparau, apoi nu au mai avut ce repara” [H. V., 2013].

[14] *Polacy w Rumunii mówią o sobie*, Wybór, opracowanie tekstu, przypisy i wstęp Anna Mamulska, Lublin – Leszno, Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Lesznie, 2000, p. 360.

[15] În text, s-au utilizat următoarele prescurtări: iniţialele persoanei intervievate şi anul interviului.

BDD-A32778 © 2017 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 20:51:12 UTC)

Cei mai vârstnici locuitori ai Bulaiului îşi aduc aminte de conflictul apărut atunci când s-a încercat construirea unei biserici în perioada interbelică. Din povestirile lor reiese că divergenţele au apărut între locuitorii mai bogaţi şi cei mai săraci ai satului şi erau legate de locul destinat construirii bisericii, dacă acesta trebuia să fie aproape de şcoala polonă existentă atunci sau lângă cimitir. Una dintre informatoare îşi aminteşte că preotul, care a fost martor al acestor certuri ale localnicilor, nu a sfinţit locul de construcţie a bisericii. Locuitorii şi-au împărţit materialele care fuseseră deja strânse. Acest conflict, după cum spun cei intervievaţi, a fost motivul principal din cauza căruia locuitorii au ezitat atât de mult până să încerce din nou să-şi construiască propria biserică. Însă construirea ei, precum şi angajarea membrilor comunităţii locale, constituie un motiv de mândrie şi o dovadă a credinţei puternice a locuitorilor: ,,Era o femeie bătrână, colega mea, şi ea s-a rugat foarte tare, a mers la Cacica în genunchi, mergea în jurul bisericii în genunchi şi se ruga, ca aici să se construiască o capelă, o capelă, nu o biserică, la biserică nimeni nici nu visa. Dar dacă ai credinţă în Dumnezeu, atunci ceea ce e sortit, se împlineşte" [R. S., 2013]; ,,Au început să construiască. [...] Preotul spunea: o facem [acea capelă] rotundă şi geamurile le facem rotunde, ca să arate ca o biserică. Şi până la urmă s-a construit biserica. Au făcut cum s-au priceput [...]. Apoi a fost construită şi sacristia. Cu încetul, s-au făcut toate. S-au construit, a fost uşor, [deşi] oamenii nu aveau ce mânca, nu era nimic. Fratele meu a lucrat aici, avea şase copii, iar nevasta îi dădea un borcan de borş şi o bucată de pâine şi lapte bătut şi asta avea de mâncare la muncă" [R. S., 2013].

În memoria locuitorilor, amintirea primului paroh al Moarei, a preotului Jacek Strzelecki, este mereu vie. Mutarea acestuia în parohia din Soloneţu Nou pare a fi, în opinia unor intervievaţi, cauza crizei utilizării limbii polone care a lovit satul: ,,Se pierde, cu încetul se pierde, totul se schimbă. Atât cât mai sunt [informatorul spune numele lor], are cine să citească şi să cânte în biserică. [...] E mai rău ca înainte. [...] Părintele Jacek, după ce a plecat la Soloneţ, o dată pe lună făcea liturghie în polonă. Acum nimic. [...] Acum totul e amestecat, în româneşte..." [T. B., 2014].

În prezent, liturghia este celebrată în limba română – în polonă au rămas doar câteva cântece şi câteva rugăciuni. Sfânta Liturghie este duminica şi în zilele lucrătoare, dar, după cum spun locuitorii, în timpul săptămânii nu are cine să meargă. Informatorii susţin că oamenii din sat trebuie să muncească –, iar la liturghie trebuie să se îmbrace corespunzător, după aceea trebuie să se schimbe ş. a. m. d., ceea ce constituie piedica principală la participarea zilnică la liturghie.

Cauzele datorită cărora sfintele liturgii nu sunt celebrate în limba polonă sunt percepute de oameni nu numai ca fiind factorii obiectivi (preotul vorbitor de limba română). O parte dintre ei atrage atenţia că liturghiile în limba polonă sunt cam lipsite de sens, întrucât puţine persoane utilizează limba polonă. După părerea lor,

BDD-A32778 © 2017 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 20:51:12 UTC)

acesta este efectul românizării satului[16] şi a numărului mare de căsătorii mixte: ,,Se face liturghie, dar puţin. Părintele [...] a învăţat un pic [de polonă şi] se roagă un pic în polonă, restul face în română şi… combină şi el. [...] De hram, vine un [alt] preot şi face în polonă. [...] Liturghia de la ora nouă e în polonă, [...] apoi în română [...]. Dar biserica nu e plină. [...] Nu-i. N-are cine. Căci cei în vârstă nu pot ajunge la biserică [din cauza vârstei înaintate şi a bolilor]. [...] Toţi sunt împrăştiaţi prin sat, n-are cine să se roage în polonă" [H. V., 2013]; ,,Mulţi dintre ai noştri ziceau: dar cine ştie polonă, pentru ce să vorbească polona, de ce să se chinuie, ei nu vreau, căci fie bărbatul e român, fie nevasta e româncă [...]. La înmormântări, [preotul] încă mai cântă în polonă, cântă *Veşnica pomenire*, *Îngerul Domnului*, cântă cu bătrânii, dar deja dispare şi asta... Sunt copiii care au învăţat polona şi români care au învăţat limba, [...] însă unui singur profesor îi este greu să lucreze cu ei, căci, dacă măcar câţiva copii ar vorbi [cu adevărat] bine polona, atunci s-ar putea înţelege cu ei, dar, dacă toţi [vorbesc] în română, e greu" [I. B., 2013]; ,,Băiatul meu mai mare s-a dus la religie, eu l-am învăţat rugăciunile de bază în polonă, [iar] părintele îl întreabă despre rugăciuni în română, [iar] băiatul nici nu ştia ce-i aia *Tatăl nostru* [...]. Şi apoi e greu să treci la română, dar după ce ai trecut, era greu să te întorci la polonă" [R. S., 2013].

Religiozitatea, după cum consideră informatorii, nu mai e atât de puternică aşa ca pe vremuri. Ei remarcă schimbarea obiceiurilor, influenţa mediul ortodox român, chiar dacă nu se identifică cu acesta. În Bulai, este catolic fie un polonez, fie un român care, prin căsătorie, a intrat într-o familie poloneză. Sincretismul obiceiurilor nu pare a deranja în cultivarea catolicismului, fapt demonstrat de obiceiurile religioase relatate privind sărbătoarea Tuturor Sfinţilor şi a înmormântării: ,,[Sărbătoarea Tuturor Sfinţilor este] pe 1 noiembrie. Dar cade într-o vineri. Dar acum, de doi ani, preotul mută sărbătoarea duminică. Căci mai multă lume are liber, vin mai mulţi, vin aici chiar şi românii care sunt înrudiţi cu polonezii" [E. P., 2013]; ,,Unii aduc [mâncare la cimitir], aduc. Cei bogaţi aduc. Dar acum femeile rar mai coc ceva acasă, [sunt] magazine şi-atunci cumpără ce vor" [H. V., E. P., 2013]; „De Toţi Sfinţii, la noi se face slujbă în biserică. Însă dacă e vorba de sfinţit… Preotul sfinţeşte când vine mai multă lume, căci dacă sărbătoarea cade vineri, sâmbătă, oamenii lucrează şi nu e multă lume aşa ca duminica, atunci după Liturghie se merge din biserică direct la cimitir şi se sfinţesc mormintele. Şi fiecare stă lângă mormântul răposatului său. Şi [preotul] acolo se roagă [...]. La cimitir, de Toţi Sfinţii, se face aşa: [...] fiecare pregăteşte acasă

[16] Cf. K. Stempel-Gancarczyk, *Bucovina secolului al XX-lea – o Arcadie în amintirile membrilor comunității polonezilor din România (pe baza interviurilor și a materialelor scrise din localităţile Bulai şi Vicşani)*, în „Analele Bucovinei", Rădăuţi – Bucureşti, anul XXIII, 1 (46), [ianuarie-iunie] 2016, p. 155–163.

BDD-A32778 © 2017 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 20:51:12 UTC)

mâncare şi duce un pic să servească, şi vodcă, şi un suc, ceva ce este şi fiecare... Aşa: îl cunosc pe ăsta, pe ăsta, aşa că îi invită [...]. Îl învită pe prieten sau pe cunoscut: vino-ncoace, bea de sufletul celui răposat. Aşa se face" [H. V., 2013]; ,,Priveghi [era] în fiecare seară, atât timp cât răposatul era în casă, două, trei zile, seara şi în timpul zilei lumea venea şi se ruga. [...] Cât îl ţineau, căci uneori se grăbeau, altă dată îl ţineau mai mult, iar în fiecare seară se servea cu ceva dulce, altfel de mâncare nu se servea" [H. V., 2013]; ,,La patruzeci de zile, iar se face slujbă la biserică [...]. Iarăşi se pregăteşte mâncare, dacă cineva îşi permite. Iar după un an, iarăşi la restaurant, iar mai devreme după şase luni... Depinde, dacă cineva are bani... Dar, după şase săptâmâni, după patruzeci de zile, se face pomenire" [H. V., 2013]; ,,La noi, înainte, se servea aşa: o gustare, nişte cornuleţe, un păhărel de vodcă... Asta după biserică, imediat după înmormântare. După ce se termina înmormântarea, [se dădea] un păhărel de vodcă, un aperitiv sau o gustare cum se zicea, un cornuleţ, o bomboană [...]. Acum se face praznic aşa ca la români" [P. F., 2013].

Obiceiul de a servi cu mâncare şi băutură la cimitir şi de a celebra o slujbă pentru răposat, împreună cu datul de pomană, sunt elemente care nu apar în viaţa religioasă a catolicilor din Polonia. Obiceiurile funerare observate în Bulai sunt, în mare parte, efectul influenţei culturii ortodoxe româneşti.

Viaţa într-o comunitate sătească multiculturală schimbă obiceiurile, fapt dovedit şi de interviuri. În afara obiceiurilor funerare, se poate adăuga încă unul, referitor la utilizarea aşa-numitei „cărţi negre", adică o culegere de psalmi malefici, despre care scrie în cartea sa Anna Mamulska: „Puterea convingerii că superstiţiile au efect iese la iveală în contextul cel mai grotesc posibil. În localitatea Moara, o grupă a locuitorilor de origine poloneză îşi dorea foarte mult ca în satul lor să existe şi să lucreze un preot din Polonia. Toate încercările formale, cererile şi delegaţiile trimise la episcop nu au avut niciun rezultat. Compatrioţii noştri, plini de idei, au hotărât că într-o asemenea situaţie singura metodă eficientă este magia. S-au dus la vrăjitoarea locală [...]"[17].

De la polonezii care locuiesc în Bulai aflăm că polonezul e catolic, însă realitatea arată altfel şi tipul acesta de declaraţii este contrar cu afirmaţiile făcute de Jadwiga Skowrońska: „Acolo unde ambii părinţi sunt polonezi, acasă se vorbeşte măcar un pic polona, însă unde soţia e româncă sau soţul e român, acolo nu mai auzi vorbindu-se în casă limba polonă. Aşa cum am observat, acolo unde soţia e româncă, nu mai e posibilă păstrarea limbii. Femeia se ocupă mai mult de copii şi de cele mai multe ori introduce obiceiurile româneşti. Se ajunge chiar până acolo, că, în loc să meargă la biserica catolică, merg la cea ortodoxă"[18].

[17] *Ibidem*, p. 357.
[18] *Polacy w Rumunii...*, p. 89.

BDD-A32778 © 2017 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 20:51:12 UTC)

## 3. Concluzii

Trăsătura caracteristică a religiozităţii locuitorilor din Bulai este fenomenul de întrepătrundere a obiceiurilor religioase (bine remarcat mai ales în contextul obiceiurilor funerare). Aspectul acesta, aşa cum subliniază alţi cercetători, pare a fi specific pentru culturile de graniţă[19].

Limba polonă în Bulai, în sfera religioasă, ca şi în alte domenii (la şcoală, în relaţiile interumane, acasă şi în familie) este pe cale de dispariţie. După părearea noastră, aceasta nu este numai consecinţa naturală a decesului vorbitorilor de limbă polonă celor mai în vârstă, dar şi a faptului că româna a obţinut, în decursul ultimelor decade, statutul de limbă dominantă.

Aşa cum scrie Anna Zielińska, „utilizatorii limbii dominante sunt priviţi ca persoane culte, cu studii superioare, morale, menite să ocupe un loc înalt în ierarhia socială, iar cei care vorbesc o limbă minoritară sunt consideraţi needucaţi, inculţi, nedemni de a ocupa funcţii înalte. O asemenea situaţie a fost numită de Pierre Bourdieu violenţă simbolică (symbolic violence)”[20].

Religia ocupă un loc foarte important în viaţa comunităţii din Bulai. Începând de la chestiunile lingvistice, până la obiceiuri – inclusiv practicarea magiei – şi încheind cu viaţa cotidiană, această sferă se caracterizează prin eclectism. Aceasta nu schimbă faptul că, la fel ca în alte comunităţi poloneze, unde catolicismul, timp de zeci de ani sau chiar secole, a fost o mărturie a originii poloneze – în cazul României, în opoziţie cu ortodoxia –, tot aşa şi pe teritoriul României religia catolică şi identificarea cu ea este, pentru polonezi, „o valoare adânc înrădăcinată”[21].

[19] I. Kabzińska, *Wśród „kościelnych” Polaków. Wyznaczniki tożsamości etnicznej (narodowej) Polaków na Białorusi*, Warszawa, Instytut Archeologii i Etnologii PAN, 1999, p. 15, 92.

[20] A. Zielińska, *Mowa pogranicza. Studium o językach i tożsamościach w regionie lubuskim*, Warszawa, Slawistyczny Ośrodek Wydawniczy, 2013, p. 238.

[21] Cf. I. Kabzińska, *op. cit.*, p. 100.

BDD-A32778 © 2017 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 20:51:12 UTC)